

Levads

Pirms 100 gadiem vairākās Eiropas valstīs radās jauns mākslas stils – jūgendstils. Dažādās zemēs un pilsētās tam bija dažādi nosaukumi: Latvijā un Vācijā – jūgendstils, Beļģijā – Art Nouveau, Skotijā – modernais stils, Katalonijā – modernisms, Austrijā – secesija, Itālijā – libertī stils, Francijā – Nansi skola. Tolaik strauji attīstījās rūpniecība, parādījās jaunas mašīnas un būvmateriāli, piemēram, tērauds, jauni enerģijas veidi – elektrība un degviela. Jaunās tehniskās

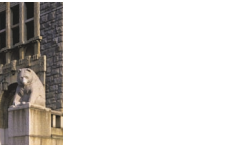
iespējas izmantoja arī jūgendstila meistari, lai veidotu skaistas un ērtas celtnes. Ēku apdarē parādījās dabas, augu un dzīvnieku tēli, māksliniekus iedvesmoja vēstures notikumi, leģendas un folkloras teiksmas.

Jūgendstila sadarbības tīkls ir liela cilvēku komanda, kas darbojas 13 Eiropas pilsētās. Mūs vieno mīlestība pret jūgendstilu. Daļa no mums ir muzeju direktori un darbinieki, citi ir arhitekti, kas atjauno celtnes vai arī mākslas vēsturnieki, kas pēta jūgendstila meistarību daļiņās. Mēs vēlamies dziļāk iepazīt celtnes, mēbeles un mākslas darbus, kas tikuši radīti pirms 100 gadiem. Ar Jūgendstila sadarbības tīkla palīdzību mēs pētām visu sadarbības pilsētu jūgendstila mantojumu. Kopā mēs rakstām grāmatas, organizējam konferences un veidojam izstādes. Mēs nolēmām izveidot šo darba burtiņu, lai arī tev būtu prieks atklāt un iepazīt savas un pārējo sadarbības pilsētu jūgendstilu!

Eiropas Savienība apvieno 15 Eiropas valstis, kas vienojusās sadarboties dažādos veidos – politikā, ekonomikā, rūpniecībā, zinātnē, sportā, izglītībā un kultūrā. Eiropas Savienība un Eiropas Komisija atbalsta Jūgendstila sadarbības tīklu, piešķirot daļu no darbam, ideju apmaiņai, grāmatu publicēšanai, izstāžu veidošanai un jūgendstila popularizēšanai bērnu un pieaugušo vidū nepieciešamā finansējuma.

Helsinki Somijas Nacionālais muzejs

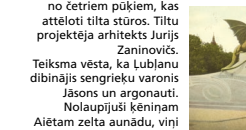

Glāzgovā Tējnicās

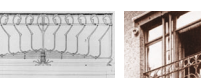
19. gadsimta 90. gados Glāzgovā bija daudz tējnicu. Mis Krenstone, viena no īpašniecēm, uzaicināja arhitektu Čārlzu Renī Makintošu izveidot interjeru tējnicai Bačēnena ielā. Sienu krāsojumam pirmajā stāvā viņš izmantoja gaišbrūnus toņus, augstāk pārejot uz zaļi pelēkiem, bet pašu augstāko līmeni veidoja gaiši zilu kā debesis. Dāmu pusdienu telpai viņš izveidoja sienas dekoru ar balti tērtām dāmām rožu ielokā. Tējnica tika atvērta 1897. gadā 5. maijā un veiksmīgi darbojās līdz 1918. gadam, kad telpas pārņēma banka.

Lubjana Pūku tilts

Pūku tilts pilsētas tirgus laukumā uzbūvēja 1901. gadā. Tā nosaukums radies no četriem pūkiem, kas atēloti tilta stūros. Tilta projektēja arhitekts Juris Zaninovičs. Teiksmas vēsta, ka Lubjanu dibinājis sengrieķu varonis Jāsons un argonauti. Nolaupījuši ķēniņam Aiētam zelta aunādā, viņi kuģoja pa Melno jūru līdz Lubjanas upei. Šeit viņi sastapa briesmoni – Lubjanas pūki, kuru Jāsons sīvā cīņā uzveica. Pūkis kļuva par pilsētas simbolu, tas ir atveidots arī pils torņa smailē.

Brisele Augi un dzīvnieki

Jūgendstila namos plaši izmantoja metālu – gan kā konstruktīvo, gan kā dekoratīvo materiālu margu un logu režģojuma izveidei. Metālā tika atveidoti dzīvnieku tēli vai augu valsts motīvi. Tiesa, tie tika ieslēpti kopējā metāla ornamentu vijumā, – ir rūpīgi jāieskatās, lai tos pamanītu!

Flamingo ir garš kakls, galva un knābis. Cik šo putnu var sameklēt uz balkona? Bet kas ir uz otra balkona – ziedi vai tauriņi? Vai varbūt gan vieni, gan otri?

Barcelona Guela nams

Šo namu Eisēbijan Guelam uzbūvēja arhitekts Antonio Gaudi. Guels ļoti cienīja Gaudi un pasūtīnāja viņam vairāka būves. Šī ēka kļuva par Guelu ģimenes galvenā mītni, kur tika arī izvietoti senlietu kolekcija, notikumi koncerti un politiska sanāksmes, ciemojā draugi. Tikai augstvērtīgi materiāli – akmens metālkalumi, īpašas kokt sugas – tika izmantoti šī dārgās, bet lieliskās mājas būvniecībā.

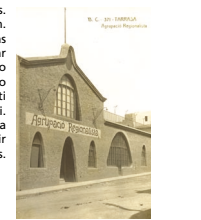

Reusa Pere Mata slimnīca

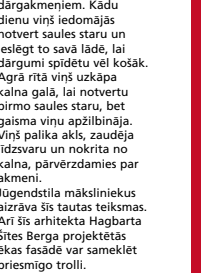
Šo celtni uzbūvēja 1898. gadā. To projektēja ievērojamais arhitekts Luiss Domeneks i Montaners. Tornis ir 30 metrus augsts, pie pamatnes – kvadrāta formā, augstāk – apaļš, ar lielu rezervuāru pašā augšā, bet tā virsotnē ir vējrādītājs. Tornis var redzēt jau pa lielu gabalu, un tas ir pazīstamākā Pere Mata slimnīcas emblēma. Kas tas ir par torni? Nu, protams, – ūdenstornis!

Terasa Agrupació Regionalista ēka

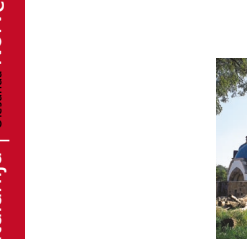
1905. gadā arhitekts Luiss Munkunills uzbūvēja šo ēku māksliniekiem, arhitektiem un mūziķiem. Šeit mācīja mākslu un mūziku, notika izstādes. Ēka celta no ķieģeļiem. Durvju un logu aļlas veido tas trīsstūra formā ar noapaļotu virsotni – to sauc par parabolisko formu. Šajā formā veidoti arī griesti. Ēkas vars nav, to nojauca 1954. gadā. Tās vietā ir uzcelts pasts.

Olesunda Kalnu troļļi

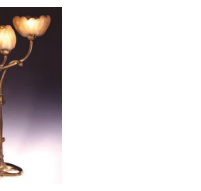
Norvēģijas kalnos mīt troļļi. Tie ir milzīgi, neglīti un dumji, taču viņiem pieder neizmērojamas bagātības. Viņi baidās no saules gaismas, bet dusmās var pat eksplodēt! Reiz dzīvoja troļlis, kam piederēja lāde ar zeltu un dārgakmeņiem. Kādu dienu viņš iedomājās notvert saules staru un ieslēgt to savā lādē, lai dārgumi spīdētu vēl košāk. Agrā rītā viņš uzkāpa kalna galā, lai notvertu pirmo saules staru, bet gaisma viņu apžilbināja. Viņš palika aklš, zaudēja līdzsvaru un nokrita no kalna, pārvērdzdamies par akmeni. Jūgendstila māksliniekus aizrāva šis tautas teiksmas. Ari šis arhitekta Hagbarta Šites Berga projektētās ēkas fasādē var sameklēt briesmīgo troļli.

Budapešta Zilonu pils

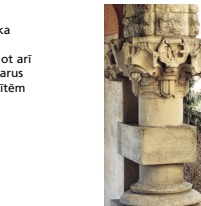
Budapeštas zoodārza zilonu mitne jeb Zilonu pils tika uzbūvēta jūgendstila formās no 1909. līdz 1912. gadam pēc arhitekta Kornela Neišloša projekta. Viņš veidoja ēku, kurā ziloni justos mājīgi. Diemžēl celtnē smagi cieta 2. Pasaules kara laikā. 1990. gadā celtnē tika pilnīgi atjaunota un paplašināta, izveidojot arī baseinu, dušas un svarus tajā mītošajām zilonitēm Hellai un Zitai.

Nancī Magnolijas lampa

Pirms 100 gadiem Nansi mākslinieku grupa izveidoja kustību, ko nosauca par Nansi skolu. Viņus iedvesmoja daba. Ziedu un augu motīvi rotāja celtnes, dabas formas parādījās rūpnieciskos ražojumos. Magnolijas lampu 1903. gadā no apzeltītas bronzas izveidoja Daums un Mažorels. Elektriskās spuldzītes paslēptas plaukstošos stikla ziedos. No lampas pamatnes raisās jauni pumpuri. Sākotnēji lampa veidota kā unikāls mākslas darbs kādai lielai izstādei, taču vēlāk izgatavotas arī vairākas tās kopijas.

Varēzes Province Campo dei Fiori viesnīca

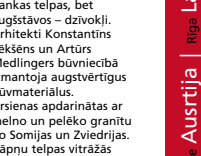
Bites, vaboles, tauriņi un citi dabas motīvi plaši sastopami uz Eiropas jūgendstila objektiem un ēkām. Ja ielūkojas vērīgi, tie ir atrodamā arī uz šīs kolonnas. Tā ar lielajām spilēm un varenajām brunām ir briezvabole. Cementa javas vaboles rotā visas Campo dei Fiori viesnīcas ieejas kolonnas. Celtni projektēja arhitekts Džuzepe Sommaruga, kurš ar pārsteidzošu radošu izdomu veidojis tās apdari un dekoru.

Vine Secesijas izstāžu paviljons

1897. gadā vairāki jauni mākslinieki nodibināja biedrību, ko nosauca par secesiju. Viņu izstāžu paviljonu projektēja arhitekts Jozefs Marija Olbrīhs. To uzbūvēja 1898. gadā. Visā celtnes tēlā jūtama dabas elpa. Zeltīto metāla kupolu veido lauru lapas, kas vijas arī pa baltajām sienām. Ap sīviešu sejām uz fasādes virs ieejas lokās zeltītas čūskas. Pie ieejas attēlotas arī pūces un ķirzakas. Puku vāzes pie kāpnēm nes nelieli brunurupuči.

Rīga Tornītis ar pulksteni

Šis 1909. gadā celtās ēkas pirmajā stāvā izvietoti veikali, otrajā un trešajā – bankas telpas, bet augstāvos – dzīvokļi. Arhitekti Konstantīns Pekšēns un Artūrs Medingers būvniecībā izmantoja augstvērtīgus būvmateriālus. Arsenas apdarinātās ar melno un pelēko granītu no Somijas un Zviedrijas. Kāpņu telpas vitrāžās simboliski attēlotas transports, tirdzniecība, jūrniecība, izglītība un gudrība, ko simbolizē pūce. Ēkas stūri vaināgo tornīti ar pulksteni. Šādi stūra tornīši ir raksturīgi pilsētas centram.

With the support of the Culture 2000 Programme of the European Union / Avec le soutien du Programme Culture 2000 de l'Union européenne

In collaboration with the European Route of Modernism / En collaboration avec la Route européenne du Modernisme

With the participation of / Avec la participation de ville de Nancy

